

B. Oordeel op basis van de bevindingen

6. Uitspraak van de kinderrechter

De klacht van mevrouw X draait om het antwoord op de vraag of het college (lees Veilig Op-groei: hierna ook VO) zich na en in het licht van de uitspraak van de kinderrechter van ... 2019 nog (dwingend) mocht bemoeien met het gezin van mevrouw X, en meer specifiek: of de zorgmelding van VO van 2019 bij Veilig Thuis Drenthe wel gerechtvaardigd was.

Om die vraag zorgvuldig te kunnen beantwoorden is het in de eerste plaats van belang goed te kijken naar de beslissing van de kinderrechter. Wat hield die beslissing in en hoe was die onderbouwd?

De kinderrechter gaf in zijn beslissing een oordeel over een verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming, regio Noord Nederland, om de drie kinderen van mevrouw X onder toezicht te stellen. Aan dat verzoek was een intensief traject vooraf gegaan waarin ook VO nadrukkelijk een rol speelde. Volgens de Raad was er, aldus het vonnis, sprake van een gebrekkige samenwerking met de moeder. Daardoor zag de Raad geen mogelijkheden meer om de hulpverlening aan de kinderen in het vrijwillig kader te realiseren. Ik stip die voorgeschiedenis hier even aan, niet om er een oordeel over te geven -dat zou buiten het kader van de klacht gaan- maar omdat die voorgeschiedenis onmiskenbaar veel verklaart over de oorzaak van de volledig vastgelopen communicatie en de ernstig verstoorde relatie tussen mevrouw X en VO, wat nà 2019 alleen nog maar is verergerd. Ik kom daar straks nog op terug.

Eerst wil ik nog even stilstaan bij de beschikking van de kinderrechter zelf.

Die is in haar bewoordingen glashelder. Het verzoek van de Raad wordt afgewezen. Voor een ondertoezichtstelling is geen grond. De kinderrechter is ervan overtuigd dat de hulpverlening aan het gezin toereikend kan plaats vinden in het vrijwillige kader. Daarbij gaat hij er wel van uit dat "hulpverleners bij het gezin betrokken blijven, waardoor toezicht op moeder en specifiek op de kinderen blijft voortbestaan".

Verder verlangt hij van de betrokken professionele hulpverleners enige inspanning waar het gaat om de communicatie met de moeder, gelet op de belangen van de kinderen. De moeder moet op haar beurt tegenover de kinderrechter verklaren dat zij zal meewerken aan de noodzakelijke hulpverlening voor haar kinderen.

7. Gevolgen van de uitspraak.

Wat uit de uitspraak duidelijk wordt is dat hulpverlening voor de kinderen nodig blijft en dat die binnen het vrijwillig kader moet plaats vinden. Mevrouw X trekt hieruit de conclusie dat zij geen bemoeienis meer hoeft te accepteren van VO. Dat standpunt blijkt uit het hele dossier en zij heeft dat ook nog eens bevestigd op de hoorzitting naar aanleiding van een vraag van mij daarover (zie paragraaf 3 b). Haar afwijzing van verdere bemoeienis van VO is zelfs zover gegaan dat zij heeft geweigerd ondanks verschillende verzoeken van VO daartoe om de integrale tekst van de uitspraak van ter beschikking te stellen. Zij wil, zo zegt zij, geen verdere dossiervorming bij VO over de hulpverlening aan haar kinderen. VO moest het dus doen met (enkele) citaten van haar uit de uitspraak. Deze houding laat erg zien hoe groot haar wantrouwen jegens VO is. Gevolg: de toch al complexe en weinig vruchtbare verhoudingen tussen haar en VO zijn nog verder onder druk komen te staan. Van een vruchtbare samenwerking tussen die twee is eigenlijk geen sprake meer.

Had dat anders kunnen lopen als VO wel kennis van de complete tekst van de uitspraak van de kinderrechter zou hebben gehad? Het antwoord op die vraag is: mogelijk wel. Ik maak dat op uit de opmerking daarover van VO tijdens de hoorzitting waarin wordt gesuggereerd dat dan "misschien sneller zou zijn afgeschaald naar de uitvoeringscoördinator" (zie paragraaf 3 a). Maar zo is het helaas niet gegaan. In plaats daarvan zorgde de weigering van mevrouw X (mede) voor een opmaat naar een grimmiger scenario, de weg van een zorgmelding door VO bij Veilig Thuis Drenthe.

8. Zorgmelding bij Veilig Thuis Drenthe (VTD): behoorlijk of niet?

Kan het gemis van de complete tekst van een vonnis een rechtvaardiging zijn voor een traject naar VTD zoals VO dat in het najaar van 2019 is gestart? Het is buiten kijf dat zo'n melding niet lichtvaardig mag worden gedaan. Het is een zeer ingrijpende stap.

Een gezin dat zo'n maatregel treft, zal dat als zeer stigmatiserend en zeer belastend ervaren. Mevrouw X spreekt in haar reactie op de bevindingen zelfs van "een incriminerend effect" (zie bijlage J).

Niet voor niets is er daarom een wettelijke Meldcode (2019) voorgeschreven die professionele hulpverleners zorgvuldig moeten volgen bij hun afweging om al dan niet een melding te doen. Is die Meldcode in dit geval, bij het gezin van mevrouw X, correct toegepast? Ik meen van niet en ik zal dat toelichten.

Voordat ik dat doe wil ik eerst nog een kanttekening maken bij de (stellige) mening van mevrouw X dat VO na de uitspraak van de kinderrechter geen enkele bemoeienis meer zou mogen hebben met de hulpverlening van haar kinderen. Zo absoluut gesteld lijkt me dat niet juist. Het college en dus ook VO blijven wettelijk verantwoordelijk om te helpen daar waar kinderen in hun ontwikkeling worden bedreigd omdat hun opvoedings- en leefsituatie ernstig in de knel komt (zie hoofdstuk 2 van de Jeugdwet).

Dat het college (VO) die verantwoordelijkheid ook heeft gevoeld, heeft het laten zien toen er kort na 17 juli, in augustus om precies te zijn, een vertrouwensbreuk ontstond tussen mevrouw X en de toenmalige uitvoeringscoördinator (UVC) van SWW Hoogeveen. Namens het college heeft VO in de persoon van de heer Y, leidinggevende, toen zijn best gedaan om de verbroken samenwerking tussen mevrouw X en de uitvoeringscoördinatie weer te herstellen. Zijn inspanningen hebben op 10 december ook daadwerkelijk tot een nieuwe samenwerking geleid, zij het wel met een andere partner: SWW De Wolden. Alle seinen stonden toen op groen, zou je denken. Iedereen klaar voor een frisse doorstart met de hulpverlening aan het gezin.

Maar verrassend genoeg blijkt VO in de tussentijd ook nog een ander spoor te hebben gevolgd: dat van de zorgmelding bij VTD. Dus op 10 december geen afschaling en overdracht aan de nieuwe UVC. Dit terwijl het succesvolle verloop van de inspanningen van de heer Y ook op 2 december, de formele datum van de zorgmelding al zichtbaar moet zijn geweest. In ieder geval moet het VO op 2 december met informatie uit de eerste hand duidelijk zijn geweest dat de uitvoeringscoördinatie voor het gezin zeer binnenkort weer op orde zou zijn.

Waarom dan toch met deze oplossing van de nieuwe UVC in zicht, de zorgmelding op 2 december naar VTD doorzetten? Waarom niet een verstandige stap teruggezet en afgeschaald naar de aankomende UVC zodat die samen met moeder X een faire kans zouden krijgen de hulpverlening aan de kinderen weer goed op de rails te krijgen?

De enig denkbare verklaring voor de veel vragen oproepende beslissing om toch vast te houden aan de zorgmelding door VO zou kunnen zijn dat de omstandigheden in het gezin van mevrouw zodanig ernstig en acuut waren verslechterd dat voor VO geen andere weg meer openstond. Dat is ook wat VO aanvoert.

Mevrouw X bestrijdt die zienswijze in haar klacht. Zij benadrukt ook nog eens in haar reactie (bijlage J) op mijn bevindingen dat die acuut ernstige omstandigheden er niet waren, althans dat ze niet zodanig van gewicht waren dat ze zo'n zware maatregel als een zorgmelding rechtvaardigden.

Ik ben het alles afwegende met haar stelling eens. Na bestudering van de inhoud van de zorgmelding (bijlage I) kom ik (ook) tot geen andere conclusie dan dat de meeste zorgen die VO daarin noemt, ook al aan de orde zijn geweest bij de kinderrechter. Die zorgen zijn allemaal door hem gewogen en -uitvoerig gemotiveerd- te licht bevonden, te licht voor een gedwongen hulpverleningsregime. Die zorgen dan opnieuw gebruiken voor een onderbouwing van de zorgmelding is een miskennis van dat rechterlijk oordeel en een ontoereikende basis voor een zorgmelding bij VTD. Weliswaar voert VO in de melding nog een enkele nieuwe zorg op (bv. schoolverzuim Z) maar die zijn voor een belangrijk deel oorzaak en gevolg van de tussentijdse breuk met de (vorige) uitvoeringscoördinator. Bovendien zijn die "nieuwe zorgen" naar mijn mening niet van zodanig gewicht dat zij zelfstandig een zorgmelding kunnen dragen zoals in het bijzonder stap 5 van het afwegingskader van de Meldcode 2019 eist, zeker niet toen op 2 december al zicht was op een zeer spoedig herstel van de relatie met de UVC. In het belang van het gezin was een stap terug en overdracht aan de UVC onder die omstandigheden een voor de hand liggender keuze geweest. Pikant en veelzeggend is in dit verband dat VTD dit daarna zelf wel heeft gedaan.

Samengevat luidt mijn oordeel dat het college (onder wiens bestuurlijke verantwoordelijkheid VO valt) met zijn beslissing om op 2 december 2020 bij Veilig Thuis Drenthe een zorgmelding te doen (bijlage I) over het gezin van mevrouw X de belangen van dit gezin niet evenwichtig

heeft gewogen en beoordeeld noch draagkrachtig onderbouwd. Daarmee heeft het college jegens het gezin het beginsel van fair play geschonden. De klacht van mevrouw X acht ik daarom ook gegrond.

Het zou goed zijn als aan mevrouw X passende excuses worden aangeboden voor de zojuist door mij beschreven niet behoorlijke bejegening van haar.

Hoogeveen, 30 juni 2020

Maas van Egdome, ombudsman